

Theologie „přirozená“ / Theologie filosofická / Božské / Posvátné

Problém „přirozené theologie“ resp. vůbec „přirozeného rozumu“ nemůže být odklizen se stolu ani tím, že problematizujeme „přirozenost“, ani tím, že theologii jakožto legitimní a respektabilní disciplínu sterilně oddělíme ode všeho, co jen náznakem připomíná „přirozený rozum“. Bylo by krajně nepravděpodobné, kdyby se problém tak starý podařilo odvysvětlit či spíše „odeskamotovat“ takovým banálním způsobem, takže by z něho vskutku nic zajímavého ani důležitého nezůstalo. Vždycky je třeba se tázat, v čem je síla otázky, která se znovu a znovu vrací v nejrůznějších souvislostech a dobách - a tedy - naopak - nikdy nezustávat u jejích slabin a nedomyšleností. A v takovém případě pak nezbyvá, než se pokusit o novou formulaci problému či otázky, jež by dovolovala se vyhnout všem těm slabinám, o nichž už bylo tolikrát mlveno a psáno.

Nemluvme tedy o „přirozeném rozumu“ ani o „přirozeném myšlení“ (a už nejméně ze všeho o „přirozené theologii“) s poukazem k tomu, že na myšlení vlastně není vůbec nic „přirozeného“ (což je ovšem nepopíratelná pravda), a zeptejme se, odkud se vlastně bere myšlení posvátného, božského, tedy nad-lidského, a proč je toto nad-lidské, božské, svaté navzdory tomu vždycky nějak spojováno s něčím, co je samo o sobě nesvaté, nebožské, jen lidské nebo prostě běžné a každodenní? Kde se bere u lidí toto rozlišování? Odkud pochází schopnost člověka se bát, děsit něčeho, co nevidí a neslyší (a dokonce ani nemůže vidět a slyšet), co jej nijak viditelně, hmatatelně neohrožuje a od čeho by vlastně ani neměl očekávat nejenom pomoc a spásu, ale ani nějaký náznak pozornosti či zájmu? Pokoušet se o vysvětlení poukazem na „zvláštnosti lidské psychiky“ se jistě může dobrat nějakých marginálií, ale metodicky nemůže v žádném případě uspokojit náročnějšího myslitele. Vědomí jistě působí jako zesilovací a zeslabovací systém, ale nepochybně je vždycky zapotřebí zkoumat to, co v daném případě je zesilováno nebo zeslabováno. Filosofie je pozoruhodná moc v rukou vědomí, která dovoluje našemu vědomí se zaměřit nejenom na samo zesílení nebo zeslabení a jeho produkty, nýbrž také a dokonce zejména na jeho nejvlastnější zdroje a předpoklady, tedy v našem případě na to, co může být zesíleno (a to nemůže být prostě nulové, nicotné), ani na to, co může být zeslabeno (a to zase nemůže být nekonečné, nemůže přesahovat veškerou míru).

(Praha, 960522-3.)